

ԼՐԱԳԻՐ ՍԶԳԱՅԻՆ ՓԱՂԱԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՆՈՒՄԱՐՆԵՐ

Քարտասրանի համար տարեկան 5 ֆր. և կամ 2 րբլ. և 10 ֆր. թղթի և փաթեթի համար ուր այս րազրի մուտքը արգելուած է 20 ֆր., վեցամսեայն 10 ֆրանգ և եռամսեայն 5 ֆրանգ :

Ը ՏԱՐԻ ԹԻԻ 31

1892 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 3

ՆՈՅԵՄԲԵՐ 21 (Հ.Տ.)

ՏԱՐԱԾ

Կրէնտարականի և Նրթ. օրեր

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն :

Les annonces en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ՀԱՅՈՑ

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

==

ՆԱԽԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Փառքաւ կանոնադրեն)

« Հայոց Հայրենասիրական Միութեան » նպատակն է աշխատիլ վարչական բարենորոգումներ մտցունելու թիւրքահայաստանի մէջ, հայ ժողովրդի տեղական պետքերին համեմատ :

« Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն » իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ :

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եղող լրագիր որ, բացի զանազան լուրեր տալէ իրելու լրագիր, կը հաղորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուզէ հաղորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և սարաքնակ Հայերի դրութեան վրայ և կը ծառայէ Հայրենասիրական եռանդը արծարծելու Հայերին մէջ : (*)

Ծանօթ. « Հայոց Հայրենասիրական Միութեան » անդամակցիլ կամ թղթակցիլ ուղղոնքը պէտք է դիմեն հետեւեալ Հասցէին .

M. Portoukalian (FRANCE) Marseille

(*) « Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն » կը նպատե՛ Արմէնիա լրագրի հրատարակմանը :

ԲՈՎԱՆԴԱՆՈՒԹԻՒՆ

Չեբեկալուքիներ ի թիւրքիա. — Եւրոպական լրագիրները հոգելոյս խորն հարաւ Մըբազանի մասին. — Մի քանի մանրամասնութիւններ Գեթ. Կարալի Սըբազանի յուղարկարութեան մասին. — Հայեր ի թիւրքիա. — Հայեր յեղիպոս. — Վսեմ. Ասպետ Զուհի. — Տեղական. — Ողբ ի վերայ Օլախաց Հայերուն ի թիւսարցի Միւսա Սարկաւազի ասացեալ. — Նամակ Հիւսեւոսի (Կալկարա). — Կրտսեկան գործեր. — Մանուցումներ :

ՉԵՐԲԱՎԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Ի ԹԻՒՐԿԻԱ

Այս վերջերս, վանի, Մուշի, Արաբկիրի, Գարահիսարի, Սերաստիտի և Կիլիկիան քաղաքների մէջ ձերբակալուած Հայերի ընկերական դիրքը և նիւթական վիճակը երբ նրկատի առնենք, այլ եւս տարակոյս չը մնար մեզ թէ քաղաքական ամբաստանութիւններն այժմ լոկ պատրուակ են ձերբակալութիւններ անելու համար և թէ թուրք կառավարութիւնը յեղափոխական գաղտնիքների տեղեկանալէ աւելի, բանտարկուածների դրամական կարողութիւնը չօշափելու և իր անթոյակ, անօթի պաշտօնեայնեան անոնց հաշուին ապրեցնելու դիտաւորութիւնն ունի :

Այժմ հայ դիւղացին աղքատութեան վերջին ծայր հասած լինելով, երբ վերմակն ալ տուրքի համար ծախենք, կարգը եկած է քաղաքացի առեւտրականի մի քանի կանգուն կերպասին և արհեստավորի գործիքներին :

Դեռ չէ մոռցուած Հէրէկցի քաղաքական ամբաստանութեան վճարած 1500 ոսկին, լոկ մէկ ձեռագիր երգարանի համար. նոյնչափ և աւելի գումարներ ալ դեռ անցեալ տարի Մարաշի հարուստները Հալէպի բանտին մէջ վճարեցին որովհետեւ Զեյթունցի աղքատ լեռնականներն որչափ որ բռն ամբաստանութեան են են, սակայն թուրք պաշտօնեայն անոնց անկուտի գրպաններէն մի բան չէր կրնար հանել, ուստի իրենց անունով իրենց դուրացի Մարաշցիներին պէտք էր տուժել տալ :

Ասկէ հինգ ամիս առաջ Հալէպի

մէջ բնիկ Արաբկիրցի առեւտրական կարեւոր մի առն 1000 ոսկիէ աւելի քնաւ կրեց ամենաշին կասկածների վրայ և ինքնին կը հասկցուի որ, Հալէպի վալին ալ իր առիւծի բաժինը կունենայ ամեն այդ տեսակ հաշուեյարգարութիւնների մէջ : Պաղատա՛ ուր դանտած փոքրիկ հայ գաղթականութեան մէջ չէին կրնար քաղաքական ամբաստանութիւններ լուրջ հիմ ունենալ, այս օրերս մի ունեւոր հայի տունը խուզարկուել (արտաքին ձեւակերպութիւն մը), ինք բանտարկուել է և պրոպագանդան աւազանին մէջ մտնելէ ետք միայն դուրս ելնել կրցեր է :

Այժմ Հայաստանի ու Կիլիկիայի, Նոյնպէս և Պոլսի մէջ բանտարկուածների և բանտարկող ոստիկանութեան պաշտօնեայններին միջեւ բանտարկութեան կարծեցեալ պատճառին վրայ չէ որ կը լինին խօսակցութիւնները. բանտարկուողներին հաղորդուելի թէ ինչ կասկածի համար բանտարկուած են, օրեր կանցնեն, հարցաքննուելու ալ չեն տարուիլ. բայց երբ մի քանի շաբաթ կանցնի և բանտարկուածը իր դոց մնացած խանութին, երեսի վրայ մնացած հազարումէկ գործերին և ահ ու սարսափի մէջ մնացած ընտանիքին վրայ մտածելէն դիմանալու ոյժը կը պակսի, այն առն ոստիկանութեան մի պաշտօնեայ կը մտնայ կը մտնայ և հարցաքննուելու կը ստիպուի, այն առն ոստիկանութեան մի պաշտօնեայ կը մտնայ կը մտնայ և հարցաքննուելու կը ստիպուի, այն առն ոստիկանութեան մի պաշտօնեայ կը մտնայ կը մտնայ և հարցաքննուելու կը ստիպուի :

« Գործերի այս վիճակը, կը գրէ Եփրատի ափերէն մի թղթակցի, առեւտրական վարկին ամենամեծ հարուածը կուտայ և թիւրքիայի առեւտրականներն որոնց ամեն գործ վարկով կը դառնայ, այժմ իրար ետեւէ կործանելու, չոր հացի կարօտ մնալու

և շատերն ալ գործերին ուրիշ տեղեր փոխադրելու վրայ են : Մօտակայ մի քաղաք որ ասկէ երկու տարի առաջ գիցուք թէ 100ի գործ ունէր, անցեալ տարի 75ի իջուց, այս տարի 50ի իջած է : Մեծ անգիտահոյթիւն կը տիրէ ամենուրեք. մարդ չհամարձակիր նոր գործի ձեռնարկել և ոչ ալ վստահ է թէ ունեցածը կրնայ դալ շաբաթ, գալ ամիս շարունակել : Այս պատճառով, իրենց տեղը քիչ շատ կանոնաւոր գործ ունեցող հարուստ համարուած Հայերն ալ սկսած են պանդխտիլ և շատերը Ամերիկա երթալ : »

Այս տխուր նկարագրէն կը տեսնուի թէ հին բարբարոսութեան այն օրեր պիտի վերադառնան ուր յաջաները ընչաքաղց մահմտականներէն իրենց վատտակ ծածկելու համար աղքատ երեւոյթով, ցնցոտիներով եւ բռնաւ ստիպուած էին, խրճիթների և անպատահան տունների մէջ պիտի բնակէին և հիւղանման փոքր խանութի մէջ կը կտած՝ մահմտականի արհամարհոտ արգահատանքը շարժող ողորմելի մանրախառնների կերպարանք պէտք էին ունենալ :

Այդ վիճակին վերադառնալ կամ աքսորի ու բանտի մէջ փախիլ կը մնայ հայ հարուստներին, որովհետեւ մահմտականը չկրնար տանիլ որ Հայը սկսած է մաքուր հագնիլ, փողոցի վրայ պատահան ունեցող տուներ ու նենալ և հիւղակների տեղ մթերանոցներ հաստատել : Իսկ թիւրքիայի մէջ գործող առեւտրականների այդ բռնի սնանկութիւնը իր աղքեցութիւն արգէն արած է Եւրոպայի մէջ թիւրքիացիների առեւտրական յանձնարարութիւններովը զբաղող հայ գրասենեակներին վրայ ալ :

Այժմ երբ հայ ունեւոր դատակարգի դէմ ուղղակի սկսեր է թուրք կառավարութեան հալածանքը, հայ հարուստները պիտի համոզուին թէ հայնական խնդիրը լոկ « աղատ եկեղեցի, աղատ վարժարան » ունենալու խնդիրը չէ, այլ նաեւ իրենց վաճառատուների, իրենց ապագայի խնդիրն ալ աղոր հետ կապուած է :

Մ. Ա.

ԵՐԵՎԱՆԻ ԼՐԱԳԻՐՆԵՐԸ
ՀՈԳԵԼՈՅՑ ԽՈՐԷՆ ՆԱԲԹԵՑ ՍՐԲԱՋԱՆԻ
ՄԱՍԻՆ

Երբ որ անհայտ չափերով լրագիրներ
ընդ որոնց ամենքն ալ գրած են Գեր.
Նարայէ, Սրբազանի մահուան առթով
Մենք իբրեւ նմոյշ կարտատպենք ա.
նոնցմէ մէկ երկուքը միայն :

Յիկարոյն :

« Հայաստանեայց եկեղեցու ամե.
նէն նշանաւոր եպիսկոպոսներէ մին ,
Գեր. Խորէն Լուսինեան , վախճանած
է ի Կ. Պօլիս : Գեր. Խորէն , իշխան
Լուսինեան , ծնած Կ. Պօլիս 1838ին ,
իւր ուսմանքն առած է Վենետիկ Մը-
սիկոնի քաղաքի վանքը և յետոյ փա-
րիզ ուր մի քանի բանաստեղծութիւն-
ներ հրատարակած է զանազան լրա-
գիրներէ մէջ և մանաւանդ Մասնաց
Արարչի անուն հայ-Ֆրանսերէն մի
թերթի մէջ որ կը հրատարակէր իւր
եղբոր իշխան Կիւլ Լուսինեանի հետ :
Գեր. Խորէն որ Հայաստանի Կրօնա-
կան ժողովին անդամ , Պէշիքթաշի
Արքեպիսկոպոս , Սահմանադրական
Ընդհանուր ժողովին մէջ ազգային և
բնութիւնային եղած է հետզհետէ , մեծ
ծառայութիւններ մատուցած է նաեւ
Ֆրանսացի վերաբերեալներին և նը-
պատած է Պատուի Լէգէոնի պալա-
տին վերականգմանը : Բ. Գրան թղ-
տուութեամբ իբրեւ պատգամաւոր
գլխավոր է Պէշիքթաշի վեհաժողովին և Հա-
յերին համար նշանակութեան արժա-
նի երաշխաւորութիւններ ձեռք բե-
րած է անկէ :

« Իւր մեծ հմտութեան և նշանա-
ւոր ճարտարխօսութեան պատճառով
զինք նմանցուցած են շատ անգամ
յուշակալն եկեղեցու նախնի Ս. Հայ-
րերին : »

Բարբի լրագիրը վերոգրեալ տե-
ղեկութիւնները տալէ յետոյ կաւե-
ցունէ նաեւ հետեւեալը .

« Բարբին պատիւ ունէր իր բա-
րեկամների կարգին մէջ հաշուելու
Գեր. Խորէնը : Այդ նշանաւոր եկե-
ղեցական շատ անգամ այցելութեան
եկած է մեզ : Անտարակոյն այդ պատ-
ճառով ենթադրած են թէ Գեր. Խո-
րէն Լուսինեան զրկած կը լինի մեզ Կ.
Պօլսէն այն համբաւաւոր թղթակցու-
թիւններ որոնք այնչափ սաստիկ գրգ-
ռած էին Սուլթանին և որոնց համար
հալածուեցաւ Գեր. Խորէն Սրբազանը
Այժմ ոչինչ կտրուէ մեզ ճշմարտու-
թիւնը ծածկելու և ահա կը կրկնենք
զարձեալ թէ Գեր. Խորէն Լուսինեան
ոչինչ զրկած է մեզ և թէ նա բոլորու-
մին յանդիման չարչարուեցաւ :

« Մեր ցաւակցութեան ամենամե-
կեղծ զգացումներ կը մատուցանենք
իւր եղբոր , իշխան Կիւլ Լուսինեանին : »

Անստիճան որ Գեր. Լուսինեանի
համակիրներէն չէ , հետեւեալ կերպով
կը պատմէ Նորին Գերապետու-
թեան մահը , հերքելով թոնաւորման
լուրը : « Քաղաքական ոստիկանու-
թեան բարձրագոյն ժողովը որ միշտ
կը փնտռէ Պալատի բժշկին (Մարտ-
յէնի փաշա) Յուշագիրները որոնք
չեն գտնուած , կասկածած էր որ անոր
մտերիմ բարեկամ Գեր. Նարայէ իր
մօտ պահած է այդ թանկագին ձեռա-

գիրներ : Մարդ զրկուեցաւ իր բնա-
կարան — ուր մի տարիէ ի վեր կըմնայ
ոստիկանութեան սաստիկ հսկողու-
թեան տակ — , մի քանի անգամ խիստ
հարցաքննութիւններէ ենթարկեցին
զինք , բայց ոչինչ երեւան չեկաւ : Այդ
նոր գէպքեր սաստիկ յուզեցին զինք
և մի երեկոյ ուժգին կաթուած ունե-
ցաւ որ տարաւ զինք : »

ՄԻ ՔԱՆԻ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԳԵՐ. ՆԱԲԹԵՑ ՍՐԲԱՋԱՆԻ
ՅՈՒՂԱՐԿԱՐՈՐԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՆԳԻՒՅԻՆ

Գեր. Խորէն Արքեպիսկոպոս Նար-
այէ Լուսինեան վերջին ժամանակներ
Աշըգեան Պատրիարքի կարգադրու-
թեամբ Պէշիքթաշի քաղաքութեան
պաշտօնէն զրկուելէ յետոյ , առանձ-
նացած էր Բէրա , Բանկալթի թաղը ,
իւր քրոջ Տիկին Աննիկ Մարկոսեանի
բնակարանը , ուր և վախճանեցաւ :
Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ
Հայրը , Արժ. Տ. Յովհաննէս աւագ
քահանայ Մկրեան , Բերայի քահա-
նայներէն Տ. Գեորգ Անդրանիկեան և
Տ. Ներսէս Նազիկեան , Բէրաի Թա-
ղական խորհրդի անդամներէն Ղազար
էֆէնտի Հովսեփեան և երկու բարա-
պաններ հոգեւոյս Սրբազանի բնակա-
րանն երթալով , մարմինը փոխադրել
տուած են Բէրաի Ս. Երրորդութեան
եկեղեցին ուր կըսպասէր Կրօնական
ժողովին Ստանապետ Գեր. Գրիգորիս
Արքեպիսկոպոս Յովհաննէսեան որ
ըստ սովորութեան աղօթելով հան-
գուցեալին վրայ , գիշերը եկեղեցուն
մէջ անցուցած է :

Պատրիարքարանի կողմէն ուշ ա-
տեն եղած մի կարգադրութեան հա-
մեմատ հրաւէր զրկուած էր Պէշիք-
թաշի , Օրթաքիլի , Գուրուչէմէի ,
Խապիւզի , Գասըմ փաշայի և Գարա-
կէօմըլիի քաղաքներէն և քահանա-
ներէն . բայց աղոնցմէ զատ , առանց
պաշտօնական հրաւէրի ինքնաբերա-
բար ի ցոյց համակրութեան եկած
էին յուզարկաւորութեան հանդիման
մասնակցի շատ եկեղեցիներէ քարո-
զիչներ , քահանայներ և մինչև իսկ մի
քանի եկեղեցիներէ զպիւրնների դասը :
Եպիսկոպոսական դասէն հրաւիրուած
էին Պատրիարքարանի կողմէն Գեր.
Գրիգորիս Արքեպիսկոպոս Յովհան-
նէսեան որ հոգեհանգստեան պատա-
րագը մատուցած և մի կարճ դամբա-
նական խօսած է , Գեր. Գրիգորիս և
պիսկոպոս Ալեքսիսեան և Գեր. Աբ-
րահամ Եպ. Մամիկոնեան : Բայց
աղոնցմէ զատ ինքնաբերաբար փու-
թացած են հոգեւոյս Սրբազանի յի-
շատակին իրենց յարգանք մատուցա-
նելու համար յուզարկաւորութեան
հանդիման մասնակցի Գեր. եպիսկո-
պոսներն Մատթէոս Իզմիրլեան , Մա-
ղաքիս Օրմանեան և Հմայեակ Գի-
մաքսեան (որ Ռոտտաթոյէն եկած էր) :

Արմենիայի 29րդ թիւով հրատա-
րակուած է յուզարկաւորութեան հան-
դիման մասին Կ. Պօլսէն մեր մէկ թըղ-
թակցի գրած նամակը որ ցոյց կու-
տար թէ Աշըգեան Պատրիարքը հո-
գեւոյս Նարայէ Սրբազանի գիւղէն
անգամ վրէժխնդիր լինելով , յուզար-
կաւորութեան հանդէսը հանգուցեալի

բարձր զիրքին վայելուչ չքեղութեամբ
կատարուելը չէր ուզած և մինչև իսկ
մահաբոյժը և յուզարկաւորութեան
ժամերին վերաբերեալ տեղեկութիւն-
ներ ժողովրդին հաղորդելու համար
ծանուցում հրատարակութեան տըր-
ւած չէր կանխաւ լրագիրներին մէջ ,
ինչպէս այդ սովորապէս կը լինի մին-
չև իսկ քահանայների թաղման հա-
մար . բայց այնու ամենայնիւ ժողով-
րի մէջէն որոնք որ իւրոյ իմացած
էին , փութացած էին չորս կողմէ հա-
ւաքուիլ կարճ ժամանակի մէջ և մի
բազմութիւն կազմել եկեղեցուն մէջ ի
ցոյց իրենց վշտայից համակրութեան
հետեւեալ մանրամասնութիւններն ալ
կը քաղենք Կ. Պօլսի Արեւելքէն :

« Պատարագիչ Գեր. Գրիգորիս ար-
քեպիսկոպոս Յովհաննէսեան , շրջա-
պատեալ եպիսկոպոսական դասէն , Ս.
Միլոնով օծեց Սրբազան հանգուցե-
ւոյն ճակատն ու ալ ձեռքն որոց ի
համարյոք մատեան ինքն և բոլոր եպիս-
կոպոսներն ու վարդապետք : Ապա ,
ըստ եկեղեցական կանոնաց , շարու-
նակուեցաւ պատարագն որ աւարտե-
ցաւ ժամ 6ին :

Յուզարկաւոր ժողովրդեան բազ-
մութեամբ լեցուած էր եկեղեցին :
Վերնատունը բազմաթիւ կանայք :

Յաւարտ արարողութեանց , հան-
դիմական թափոյր կազմուեցաւ եկե-
ղեցւոյ բակին մէջ և հանդիման դուրս
հանուեցաւ Գեր. հանգուցեւոյն դա-
ղաղը զոր իրենց ուսոց վրայ բար-
ձրեալ կը տանէին քահանայք՝ զղեա-
տաւորեալ : Գաղաղին առջեւէն , եր-
կու քահանայք , սեւ բարձիկներու
վրայ կը կրէին Գեր. Նար-Պէյի պատ-
ւանշաններն , երկրորդ կարգի Օսմա-
նիյէ , երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ և
եպիսկոպոսական կրկին Պնակէներ :
Գեր. Իզմիրլեան Սրբազան և Գեր. Ա-
լեքսիսեան Սրբազան կընտաղապէս
թափոյրին , որուն կը հետեւէին , իբր
սգակիր , Գեր. Օրմանեան և Գիմաք-
սեան Սրբազանները , բազմաթիւ վար-
դապետք և աւագերէցք : Ըստ Մաշ-
տոցի , մինչև գերեզմանատուն պէտք
էր չորս տեղ Աւետարան կարդալ հան-
գուցեալ եպիսկոպոսին վրայ : Առաջին
Աւետարանը կարդաց Գեր. Իզմիրլեան
Սրբազան , եկեղեցւոյ դրան առջև .
թափոյրը կանգ առաւ Խրիսթաքի
անցքին մօտ ուր երկրորդ Աւետարա-
նը կարդաց Գեր. Ալեքսիսեան Սըր-
բազան , և յետոյ Միւս փողոցին բե-
րանն՝ ուր երրորդ Աւետարանը կար-
դաց Արժ. Յակոբ Ծ. Վ. Աշոտ :

Չորրորդ և վերջին Աւետարանը
կարդացուեցաւ Խապիւզի քաղաղիչ
Արժ. Մաղաքիս Ծ. Վ. Տէրօնեանի
կողմէ , Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ դը-
րան առջև ուր կանգ առաւ թափոյրը
և Գեր. հանգուցեւոյն դաղաղը , շուր-
ջառով մը պատուելով , դուրսեցաւ մե-
ռելակիր կառքի մը մէջ : Այդ կառ-
քով , դաղաղին ուղեկցեցան , Ենի-
Գաբուի աւագերից բարեկրօն Տ. Խա-
չատուր Ա. քահանայի և Բերայի քա-
հանայից մին : Գեր. Օրմանեան Սըր-
բազան , մի քանի վարդապետք ու
քահանայք և հանգուցեւոյն բարեկամ-
ները՝ Պատրիարքարանի կողմէ վար-

ձուած կառքերով հետեւեցան դաղա-
ղակիր կառքին , որուն կը հետեւէին
նաեւ հետիոտն , հարկաւոր անձինք ,
հակառակ անձրեւոտ ու ցրտապէս
զին ու տեղւոյ հեռաւորութեան :

Շիշլիի ազգային գերեզմանատան
արեւելակողմն , եկեղեցականաց յա-
տուկ թաղին մէջ պատրաստուած էր
գերեզմանն : Թաղման արարողու-
թիւնը կարի սրտառուչ էր և տեւեց
մէկ ժամ :

Երբ Սրբազան հանգուցեւոյն մար-
մինն իջուցուեցաւ ի հող և ծածկուե-
ցաւ կիսովին , Արժ. Յակոբ Ծ. վար-
դապետ Աշոտ կարգաց Յովհաննէս Ե-
րանելիի պատմութիւնն որուն վերջա-
ւորութեան իւրաքանչիւր պարբերու-
թեան ներկայ եկեղեցականք կը պա-
տասխանէին ամենեւորով : Ապա , Գեր.
Օրմանեան Սրբազան արտասանեց
հոգեհանգստեան վերջին աղօթքն ,
օրհնելով գերեզմանին չորս կողմերն՝
Աւետարանին ընթերցմամբ ու աղօ-
թիւք : Բոլոր եկեղեցական հարք ,
ըստ սովորութեան , իւրաքանչիւրն
ափ մը հող դրին գերեզմանին վրայ և
յաւիտենական հանգիստ մաղթելով
Գեր. հանգուցեւոյն , վշտաբեկ սրտի-
մեկնեցան : Ժողովուրդն եւս , հուռ-
կալով և մեծազոյն մասը՝ այդ ցըր-
տաշունչ ու անձրեւոտ օդին՝ հեախոտ
դարձան ի քաղաք : Ժամը ինն էր :

Ըստ Մաշտոցին , գեռ վեց առա-
ւօտ եկեղեցական հարք պիտի երթան
մէկ մէկ քիչ հող լեցունել հանգուցե-
ւոյն գերեզմանին վրայ և աղօթք ար-
դալ :

Հանգուցեալ Նար-Պէյ Սրբազան
առաջին եպիսկոպոսն է որ կը թաղուի
Շիշլիի գերեզմանատան մէջ ուր մէկ
կամ երկու քահանայք միայն թաղ-
ւած են ցարդ՝ եկեղեցական դասէն :

Փայտեայ խաչ մը կը դրուի հողա-
կոյտին վրայ :

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻՔԻՈՒ

Կ. Պօլսէն եկած վերջին լուրերը
կիմացունեն որ Գեր. Գարեղին եպիս-
կոպոս Սրբանձտեանցի վիճակը շատ
ծանրացած է : Իր հիւանդութիւնն որ
չաքարախտ է եղեր , սկսած է արդէն
սրտին աղդել : Իրեն մօտեցողները
ճանչելու և խօսելու կարողութիւնը կու-
րուած վիճակի մէջ կը գտնուի : Բա-
ցի կաթէ ուրիշ բան իրեն տալ ար-
դիւրած է :

— Տրտալիցներն կը գրեն թէ Հա-
յեր տեսնելով որ քօլէրան կը տարա-
ծուի քաղաքին մէջ , չքաւոր դատա-
կարգին օգնելու համար մի ձրի թէ-
յարան կը բանան ուր դիմոյններն ա-
ռանց կրօնի և ազգի խորութեան ձը-
րիւպէս թէյ կը բաժնեն : Թիւրք
կառավարութիւնը փոխանակ օգնե-
լու Հայերի այս մարդասիրական ձեռ-
նարկին , փախիլ կուտայ թէյարանը :

— Կ. Պօլսէն մեզ կը հաղորդեն թէ
Խալիլատարի մէջ հացադուրսութիւն
անող մի քանի Ալիցի Հայեր ձերբա-
կալուելով բանտարկուած էին . մի քա-
նի Ալիցիներ ալ որ իրենց հայրենի-
քէ նոր եկած էին , բռնուելով բան-

տարկու-
նի չէ .
խուզա-
ցաւ ա-
համար
այդ ի-
յետոյ
մարտ-
դաւն
վրիճե-
րենց
իմանա-
լոր եթ-
տի մեծ-
տօնեայ
ծող ,
օրէնք
Գա-
յին Ը-
փոխա-
ջակա-
ւ թա-
ղէն :
յիններ
բողո-
ջած են
2 երե-
Արեւ-
բաի մ-
եան :
վ-
եկած
Հմեռ
Այ-
սէյ Կ-
Մալա-
25 տա-
քիս Ք-
Հանգ-
դանոց
չօղակա-
ցած լի-
նէն ան-
բողոյս
գիտու-
Մարտ-
Ող.Բ
Ի Թ-
Գոչե-
Հառաչ-
Քահան-
Ծոնը
Ի Թ-
Տասնե-
Աստու-
Ի տէր-
Եւս
Փորձա-
վասն
Չոր Գ-
Հիւս-
* Ին-
բնակ
բով ցու-

տարկուեցան: Ասոնց յանցանք յայտ-
նի չէ. թէեւ իրենց բնակարաններ
խուզարկուեցան, բայց ոչինչ գտնուե-
ցաւ ամբաստանութեան հիմ ընկելու
համար: Բաւական երկար ժամանակ
այդ խեղճեր բանտին մէջ անցունելէ
յետոյ, այժմ վճռուեալ է իրենց հա-
մար որ իրենց հայրենիք Ալին վերա-
դառնան և ա'լ երբէք էլ Պոլսի ոտք
չկոխեն: Պատճառը կը հարցունեն,
իրենց յանցանք ինչ լինելը կուզեն
իմանալ, բայց խեղճերը կը տեսնեն
որ եթէ շատ խօսին, նորէն բանտ պի-
տի մտնին: Երբ արդարութեան պաշ-
տօնայիններն են անարդարութիւն գոր-
ծող, որի՞ դէմ որի՞ պիտի բողոքեն
օրէնքի անուամբ...:

ՀԱՅԵՐ ԵՅԵՐԻՊՏՈՍ

Դահլիշէն կը գրեն թէ Գաւառա-
յին Ընդհանուր ժողովի երկու երես-
փոխաններն որոնք պիտի ընտրուէին
Ջակագիլի, Մոսալի, Մանսուրահի
և Թանթաի կողմէ, ընտրուած են ար-
դէն: Այդ տեղերէ 70ի չափ ազգա-
յիններ իրաւունք ունեցած են ընտ-
րողութեան և իրենցմէ 57ը մասնակ-
ցած են քուէարկութեան: Ընտրուած
2 երեսփոխաններն են Յովսէփ պէյ
Աղիքսանգրեան, դատաւոր Մանու-
րաի մէջ, և Թովմաս Էֆէնտի Բրուտ-
եան:

ՎԱՍԵՄ. ԶՈՒՆԴ ԱՍՊԵՏ

Վսեմ. ԶուՆԴ ասպետ Կ. Պօլսէն
եկած է փարիզ ուր պիտի անցունէ
ձմեռը:

ՏԵՂԱԿԱՆ

Այս անցեալ երկուշաբթի Մար-
տէյի գտնուող մի պանդուխտ Հայ,
Մալաթիացի կարապետ Անտօնեան,
25 տարեկան հասակին մնաւ քաղա-
քին Քօնստանդուպոլիսի հիւանդանոցին մէջ:
Հանգուցեալը 15 օրէ ի վեր հիւան-
դանոց փոխադրուած էր ներքին մա-
շտակի մի հիւանդութիւնը սաստկա-
ցած լինելով: Թէեւ Պօլսէն և Սամս-
նէն անցած ատենն ալ իր վիճակ ծան-
րացած էր, սակայն Ամերիկայի պան-
դիստութեան հոսանքը զինք մինչև
Մարտէյի հասուցեր էր:

ՈՂԵ Ի ՎԵՐԱՅ ՕԼԱՍՈՅ ՀԱՅԵՐՈՒՆ

Ի ԹՈՒՍԹՅՈՒ ՄԻՆԱՍ ՍԱՐԿՍԻԱԳԻ
ԱՍՍԱՅԵԱԼ *

Պոլսեմ առ ձեզ ողբերգական
հաւաքելով յոյժ լալալան,
Քահանայք ու աշխարհական,
Ծուռը գրեթէ ամենեւեմ:
Ի թվին Հայոց հազար ամին
Տասնեւիցին էր օգոստոսին
Աստուածածնի փոխման օրին
Ի տէրունի օր կիրակին:
Եւ այս վերջի ժամանակի
Փորձանք եկաւ Հայոց ազգի
Վասն մեղաց մեր յայտնի
Չոր գործեալն ի յաշխարհի:
Հիւսիսական կողմ՝ աշխարհի

* Ինչպէս կերելի, այս ողբը ուրիշ օ-
րինակ մ'ալ ունի վասն զի Թուանշանե-
րով ցուցուցած տեղերս ամենն ալ յա-

Փորքիկ երկիր կայ Օլախի (1).
Բազում Հայք կայր իւրեանց միջի
Լաւ քրիստոնայք և անուանի:
Երիցանիցն ուսած էին,
Ժամատեղօք պայծառ էին,
Խիստ փառաւոր Հայեր կային.
Յանկարծ փորձանք եկաւ նոցին.
Ալախ ազգին մեծ Վոյվոտան (2)
Անուամբ կոչէր ինքն Ըշտէֆան,
Մանուկ տիօք ամբարտաւան
Բազում չարիք արար մարդկան:
Նա հաւատով էր Հոռոմի,
Դաւանութեամբ Քաղկեդոնի.
Նոր չար գործեաց Հայոց ազգի
Որ ոչ բնաւ եղեւ երկրի:

Չար թագաւորքն առաջին
Այսպէս չարիք ոչ արարին
Չոր դա գործեաց Հայոց ազգին
Լուսաւորչի փոքրիկ հօտին:
Աստուածածնին օրն փոխման
Ալախաց ազգին չար վոյվոտան
Իւր պարոնայքն միաբան
Սեչով քաղքի բերդն մտան:
Եպիսկոպոսք իւրոյ ազգին
Աւագերէցք ի միասին
Նստան ի հաց ի սեղանին
Ուրախանալ ի միասին:
Խորհուրդ արին իւրեանց միջին,
Չարիք բազում սերմանեցին.
Շատոնց ոխ կայր իւրեանց սրտին
Սուրբ հաւատոյ Լուսաւորչին:
Ի լուսնալ օր կիրակի
Ըշտէֆան Պարոն ձիաւորի,
Գայ մըտանէ յեկեղեցին
Աստուածածնի Հայոց ազգի:
Ելաւ ոտիւքն ի խորանին,

և երեսուններ ունին լուսանցքին մէջ «Միւս
օրինակ» խօսքով սկսած: Ես իմ կողմէս
աւելցուցած եմ ծանօթութիւններ ալ ո-
րոնք կը գնեմ իրր մեկնութիւն ուսմանե-
րէն բառերու որոնք հեղինակը գործա-
ծած է ողբին մէջ և առանց մեկնութեանց
այդ բառեր անհասկանալի կը լըլային կար-
դացողին: Այդ իսկ է պատճառը որ վե-
նետիկ գաղութարէն թարգմանութիւնը
անյարմար գտնուեցաւ վասն զի Թարգ-
մանողը այդ օտար բառերուն նշանակու-
թիւնը լաւ չհասկնալով չկրցաւ ճշդու-
թեամբ թարգմանել և հարկ եղաւ ուս-
մաներէն թարգմանող մը փնտռել:

Որպէս զի իմ դրած ծանօթութիւն-
ներս որոշուին բնագրին ուրիշ օրինակի
հետ բաղդատութեամբ ունեցած ծանօ-
թութիւններէն, կը խնդրեմ որ իմ գրած
մեկնութիւններս 10 կէտ մանր տառերով
չարել տաք, իսկ բնագրին ունեցած բաղ-
դատութիւնները 12 կէտ տառերով:

ԼՈՒԹՅՈՒ

Տեսնել նաեւ Արմենիայի նախորդ եր-
կու թիւերին մէջ այս ողբի նկատմամբ
եաշէն գրուած թղթակցութիւնը. ԽՄԲ.

(1) Հին ատեններէ մինչեւ 1862 թ.
այսօրուան Ռուսանիոյ թագաւորութիւ-
նը երկու իշխանութեան բաժնուած էր.
հիւսիսային իշխանութիւնը Մոլտաւիա
կամ Մոլդովայ կը կոչուէր, իսկ հարա-
ւայինը Վալաքիա կամ Մուլթէնիա:
Այս երկու նահանգները առանձին իշ-
խաններ կը նստէին. մէկը Եաշ, միւսը
Պուրէշտ. երկրին Պոյեարներէն կընտ-
րուէին կամ յաջորդաբար կ'ընտրէին և Բ.
Դրնէն կը հաստատուէին: Հայերը իրենց
գրութիւններու մէջ այս երկու նահանգ-
ները մէկէն Ալաշ-Պուլտան կանուանէին.
այսինքն Վալաքիա երկիր և Պոլտաւի (Աս-
տուածատուր) երկիր: Մեր սարկաւա-
գին պատմած հալածանքները Մոլտաւիոյ
կամ Պոլտաւի երկրին մէջ կը պատահին
ոչ թէ Օլախաց կամ Վալաքիոյ մէջ:

(2) Վոյվոտայ, իշխան ըսել է:

Չխորհուրդն առաւ ի յիւր ձեռն,
Յանկարծակի զարկ ի գետին
Եւ չար ոտիւքն կոխան արին:
Ըզտուր միւսոնն էջմիածնին
Չայն ալ վաթեց վերայ գետնին,
Շունք և մարդիկ կոխան արին
Եւ աղիք մեր խորշատէին:
Եւ զինչ որ գիրք կայր յեկեղեցին
Եւ զմեծ պատկերքն խորանին,
Խաչեր և սկի մաղղղմանին
Ոսկեջրած և մեծագին,
Ժողովեցին ի միասին,
Տարին գրին ի վետեռին (3).
Չվարդապետն և զաբեղին:
Չեռքն կապած բանդ արդեղին:

Սեչով քաղքին Հայոց քաղքին (4)
Չեկեղեցին փակեցին,
Չըրունքն ամենը մօհրեցին
Որ չի հանեն անօթին:

Ի լուսնալ միւս օրին
Եկաւ Պարոն ի վետեղին,
Արմաղ (5) զրկեց Հայոց ազգին
Բանալ ետուր զեկեղեցին:

Չինչ անօթ կայր իւրեանց միջին,
Խաչեր, չապիկ և շուրջանին,
Ոսկեջրած և մեծագին
Բաժկամաններն և բուրվառնին,
Արծաթապատ Աւետարան,
Շարակնոցներ և սաղմոսարան,
Յայսմաւորք և տարեգիրք,
Գանձաւոր, մաշտոց և այլ գրքեանք,
Չինչ անօթ կայր յեկեղեցին,
Չամենեւեմն ժողովեցին,
ՉԱստուծոյ տունը կողպտեցին,
Տարան գրին ի վետեռին:

Վարդապետին և արեղային
Շատ չարչարանք նոցա տուին.
Աղէկ մարդիկ ի մէջ մըտան
Հազար ճորով ազատեցան:

Չար հրաման արար կրկին
Բերել ետուր զթօփեր բերդին,
Սեչով քաղքին զեկեղեցին
Մեծամեծ թօփով աւերեցին:
Վասն մեղաց մեր անքնին
Փորձանք եկաւ Հայոց ազգին,
Աշխարհականք ու երիցանին
Ամենեւեմն փախուստ առին:

Շատ ոք փախան մարին մտան
Ոմանք բալերն պահուեցան.
Մերկ և բոպիկ չուրջ եկան
Եւ լալաղին մոլորական:

Հարք ի յորդուոց բաժանեցան,
Որ այս չարիս հանգիպեցան.
Բուն սիրելիքն քակտեցան.
Վայ և եղուկ միաբերան:

Ի լուսնալ չորեքշաբթին
Պարոնն եկաւ ի վետեռին
Եւ զինչ Օլախ կայր Սեչովին,
Ժողովեցան ի միասին:

Այլ չար հրաման արար կրկին
Չինչ որ գրքեանք կայր ի վետեռին
Չարծաթապատ աւետարանին,
Չանգին գրքեանք Հայոց ազգին,
Հանին ի գունդ վետեռին
Եւ փայտի պէս կըտորեցին.

Այն օրէն պղծ Օլախին
Չամէն գրքեանքն այրեցին:
Շտեֆան Պարոնն ի վետեռն էր
Ի բարձր տեղիք նստել էր,

(3) Վետեռն կը նշանակէ գանձա-
տուն:

(4) Հայոց քաղքին ըսելու տեղ կարե-
ւի է թէ Հայոց ազգին ուղեց ըսել:

(5) Արմաղ, արմաշ, զինուոր կը նշա-
նակէ:

ՉՀայոց օրէնքն բամբասէր,
Վերուստ հայէր և ծիծաղէր:

Սեչով քաղքի եկեղեցին
Եւ ըզ վաներն Հայոց ազգին
Չորն այրեցին և աւերեցին
Մինչ ի հիմն հասուցին:

Չամէն զանկալն և պատկերքն
Տարաւ իւրոյ եկեղեցին.
Ասն. Արծա՛ն չէ այս Հային,
Դոքա վայել են մեր ազգին:

(Շարունակելի)

ՆԱՄԱԿ ՀՆԴԿԱՍԾԱՆԻՆ

Կարկաթա, սեպտ. 23/5 հոկտ. 92
Առաջի աշացս ունեմ գերդ թիւ Ար-
մենիա թերթիգ՝ ներկայ տարուցս, յո-
րում հրատարակեալ տեսանեմ նամակ ինչ
ի Միջազգիւր գիւղաբաղաքէն Հնդկաս-
տանի՝ ընդ «Նոր Զուլայեցի» ստորագ-
րութեամբ, որով յարգելի յօդուածա-
գիրն թերեւս ցաւեալ սրտի ի հրապա-
րակ հանէ «զցաւալի վիճակ Նոր Զուլա-
յու» բնավայրին մերոյ այլովքն հանդերձ,
զորս քաղեալ է ոչ ի հարազատ աղբերաց,
այլ ըստ լրոյ եւեթ եկաց ոմանց, յորոց
ասէ յօդուածագիրն թէ հաւաքեալ է ու-
չի ուշով ցաւալի տեղեկութիւնս զարդի
հանգամանաց Զուլայու, որք տեղեկեալ
են ասէ զազգասէրն իւր զսիրտ:

Յակարան գրութեանն տեսանեմք թէ
«ազգասէրն» մեր զինի մտադիր ընկե-
ղիր լինելոյ ամենայն ցաւալի և սրտա-
ճմիկ լրոցն և զրուցացն անցողացն՝ ըզ
Զուլայէն, իսկ և իսկ գոգցես զփնյա-
կան խմն արագաբեամբ յայն ցաւալի
եզրակացութիւնն զայ հասանէ թէ «Զու-
լայու Հայոց պարկեշտութեան և լուսա-
ւորչական եկեղեցւոյ մօտաւորաւ անկումը
պիտի ողբամք»...!!!:

Այսպէս չարաշար ստուերածս ամէ ի
վերայ ընկերակալն եւ բարպակալ վիճա-
կին մերս յարաժամ համարաւորեանքն Նոր
Զուլայու որ ընթացեալ է ցանգ յարա-
հետն ի չաւիղ պարկեշտութեան, առանց
զարտուղելոյ անտի՝ ի պարծանս իւր: Զի
եթէ ճշմարիտ և ծայրագոյն պարկեշտու-
թեան տիպար կամիս տեսանել, երթ ի
մերս Նոր Զուլա և ուսումնասիրեալ քա-
ղապէս զընկերական վիճակ տեղոյն,
մանաւանդ զգոյտրական տեղին, յորս ու-
նիս տեսանել ի զարմանս և ի հիացումն
քոյ ցարդ՝ զնահապետական զպարկեշ-
տութիւնն, զորս ամենայն ջերմեռան-
դութեամբ պահպանեալ է Զուլայուհին
և զորմէ նախանձախնդր է նէ հոգւով
չափ: Համբաւատեանք մերս Զուլա որ ի
բազմաց հետէ գրաւեալ է զլեւորակա-
նաց և զօտարացն զուշ և զուրուշ սակա
իւրոյ օրինակելի և նախաձեռնի պարկեշ-
տութեան և անաղարտ բարոյականին այ-
լովքն հանդերձ, ահա ի շնորհս անհատի
ուրուք անպարկեշտ տեղի ինչ քարոզի ի
լուր և ի սփռուս հայ աշխարհին՝ իցաւ
սրտի ամենայն Զուլայեցւոց և իմ՝ աղ-
բուսի ի Զուլայեցւոց անտի:

Հարատարաւորեալ «Նոր Զուլայեցի» յօդ-
ուածագիրն մեր չանուանէ զպատճառս
կամ զարժանիքս «մօտաւորաւ անկման
Նոր Զուլայու Հայոց պարկեշտութեան»
և ոչ կարէ եւս՝ զի ոչ գոյ և Մի: Այլ
գրեւով «զմօտաւորաւ անկմանն լուսաւոր-
չական եկեղեցւոյն մերոյ» վերագրէ զայն
բողոքական պրօպագանդային որ քսանա-
կան ամաց ի վեր հաստատեալ կայ մնաց
ի Նոր Զուլայ ունենալով պարագլուխ և
գէտ ինքեան Բրուս ոմն՝ այր բազմաճը-
մուտ և աստուածաբան վարդապետ բո-
ղոքական ազանդոյն:

Կարծի՛ որպէս և համոզեալ իսկ է ան-
փորձ «Նոր Զուլայեցի» մեր թէ կարէ
Բրուս կամ ազգեցիկ պրօպագանդայն նո-
րա հիմն յարեւն տապալել զՍ. Եկեղեցին
մեր Հայաստանեայց իւրովք անսկզբունք
քարոզութեամբ և այլ շրջանցիչ հրապառ-

բանօք, այլ չարաչար սխալի ի կարծիս
և դատողութիւնս իւր «Նոր Զուգայեցին»
մեր, զի ոչ Բրուս և ոչ անգամ լեզուա-
բան քաղաքական կամ այլ ազանդոյ քա-
ղաքիչը նման նմին կարեն նշանակեց ան-
գամ գեան (մնաս) հասուցանել մերս Հա-
յաստանեայց Առաքելական և Գերման-
քուր Ա. եկեղեցւոյն և կրօնին ի Զուգա,
զի բազմօք նախ քան զԲրուս՝ բազումք
յեզուիտացի անտի փորձս բազմապիսիս
փորձեցին առ այն վախճան, և որոց ե-
կեղեցեացն աւերակք ցայսօր ժամանակի
նշմարին յայգիս Զուգայու «Չիզվիթ» կո-
չեցեալք. այլ ամենայն ճիգք և եռան-
դուն ահեկալիք նոցա ի չիք ցնդեցան յե-
րեսաց գոյիք և անհամեմատ կրօնասի-
րութեան և անհուն ջերմեանդութեան
բարեխառնակ նախաճարցն մերոց Զու-
գայեցեաց առ սուրբ կրօն և մայրենի ե-
կեղեցին իւրեանց, զորս և երջանկայի-
շատակ նախաճարքն մեր Զուգայեցիք
հոգւով չափ և բազում զոհողութեամբ
զերծ և ազատ պահեցին ի բազմադէտ
յարձակմանց մոլեռանդիցն Պարսից ի ժա-
մանակս ժամանակս, զորոց չեն ինձ կամք
մանրանալ աստանօր: Բանիս թող վկայ
լիցի քեզ. բանիմացք իմ ընթերցող, փա-
ռաւոր չիրիմն Նոր Զուգայեցի երանելի
նահատակին Գրիգորի Ասատուրոյ «Լոյս
Գրիգոր Մականունանելոյ» որ յԱմենա-
փրկիչ Ս. եկեղեցւոյն անդ երեւան թա-
ղին Զուգայու, և որ ի սր և ի պահպա-
նութիւն Ս. կրօնին մերոյ նահատակե-
ցաւ յերկրաստորդական 18ամեայ ծաղիկ
հասակին ի մոլեռանդ և վայրագ խու-
ժանիցն Պարսից յամին 1703 ի չարաշուք
և փոթորկալից ժամանակս թագաւորու-
թեան թուամբութ և կրօնամոլ Շահ Սուլ-
թան Շոտ յն արքային Պարսից, յորում
ժամանակի անցք բազումք անցին ընդ
Զուգայեցիս:

Անպատեհ իմն է կարծել թէ բողոքա-
կանութիւնն բարոյապէս կարէ մնասել
Մայրենի եկեղեցւոյն մերոյ, օտարացու-
ցանելով զբազումս ի Մայրենի ծոցոյն, զի
փորձն անվիշտ ուսուցանէ մեզ թէ ան-
հնար իմն է իրազործումն նոցայն քաղա-
քակաւոյթեան: զի ահա 20 ամբ են յոր-
մէհեան բողոքական պրօպագանդան
գործէ և աշխատի անդ անհուն իմն ա-
ւելնով, այլ տես թէ ո՞րք են ժողովուրդք
նոցա եթէ ոչ մի կարի աննշան փոքրա-
մասնութիւն:

(Շարունակելի)

ԿՐԷՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Նոյ. 27 թուով Պերլինէն կը հե-
ռագրեն թէ «Թաղկաթ» թերթը
կըրտէի անտանելի վիճակին վրայ ու-
շագրութիւն կըհրաւիրէ: Թուրք կա-
ռավարութեան բռնակալութիւնը ժո-
ղովուրդը յուսահատութեան մղեր է:
Առաջին առթով՝ կը յարէ թերթը,
մի ահեղ ապստամբութիւն պիտի պայ-
թի և միջազգային ծանր դժուարու-
թիւններ և խառնաշփոթութիւններ
առաջ պիտի բերէ:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Փաբէի շոգենաւները կը մեկնին
Մարտէյէն ի Սամոն ամեն 14 օր
մի անգամ: չորեքշաբթի օրերը, առա-
ւօտեան ժամ 4ին:

Միկնելու օրերը՝

Դեկտեմբերի 7 և 21

L'ARMÉNIE

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք
Հոնտոնի L'Arménie լրագրի նոր շրջա-
նի Ա թիւը, հետեւեալ պարունակու-
թիւնով:

Ցայտարարութիւն. — Արգեան Սրբա-
զանի բանագրանքն աղատական հայ մա-
մուլին դէմ. — Պատկեր, նամակ և կեն-
սագրութիւն Գառու-Քաթիպայի. —
Թարգմանութիւն «Հիմի» էլ լեւեմքի. —
Կենսագրութիւն Խրիմեան Կաթողիկոսի.
— Նամակ և տեղեկագիր առ Պ. Կլատըս-
դըն և Լօրտ Բօզզըրի Զէյթունի վերջին
ապստամբութեան և Հալէպի բանտարկ-
եալներին նկատմամբ. — Իրենց պատաս-
խանագիրներ. — Յիշատակագիր առ Լօրտ
Բօզզըրի հայկական խնդրին նկատմամբ.
— Կարեւոր պատասխանագիր. — Գ. պա-
տասխան թուրքաւեր Պ. Բուլին և իւր
արբանեակները. — Հայաստանի վրայ բա-
նախօսութիւն Լէսդըրի և Լամուրօյի մէջ.
— Ազգային լուրեր:

Տարեկան բաժնեգինն է 15 շիլին:
Աւելորդ է կրկնել թէ ո՞րքան
արժանաւոր է քաջալերել Մեծ. Տ. Մ.
Չերազի աշխատութիւնները որ հա-
յկական խնդրին համար վաղեմի
հանրամանօթ գործիչներէն է:

L'Arménie բաժնորդագրուելու
զողները պէտք է դիմեն հետեւեալ
հասցէին.

Monsieur
Minas Tchéraz
Directeur du journal «L'Arménie»
33, De Vere Gardens
LONDRES W.

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է
ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն,
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
և փոստի ծախքը խմբագրատունէն
վճարուելով:

Արժէք կանխիկ վճարուած՝ գիրք
չըջիւրի:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ա. ՉԱՅ ԳԻԻՑԱԶՆՈՒՂԻ ՄԸ (Սպառած):
Բ. ՀԱՅ ԳԻԻՂԱՅԻ
Գ. ՍԱՂՄՈՒ ԻՍՐԱՅԷԼԻ
Դ. ԱԶՍՈՒԹԻԻՆ ՊՈՒԼՂԱՐՈՅ ԵՒ
ԿԵՆՍՍԳՐՈՒԹԻԻՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍԱՄ-
ԲԱՊԵՏԱՅ (Պուլղար ազգին իր ազա-
տութիւն ձեռք բերելու համար մէկ
դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ
հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն
է): (1 ֆր. 40 սնթմ.) 1 ֆր. 50 սնթմ.:
Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԵՈՒՍԱՆԵՐԸ. — (Հայաս-
տանցիները պանդխտութեան տխուր
հետեւանքների օճիկ փոքրիկ պատկերը
կը ներկայացունէ վիշապան էրպով):
Դին (90 սնթմ.) 1 ֆրանք. 20 սնթմ.

Զ. ԳԱՄԱՌՔԱԹԻՊԱՆ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ ալբոքեմն աւարտե-
լուն (Մեծանուն հայ բանաստեղծին
վերջերս գրած ազատաշունչ շնորհ ու
ստանաւորներէն Յը՝ առանձին տետ-
րակով հրատարակուած են): 50 հատը
2 ֆր. և 50 սնթմ, հատը (5 սնթմ.)
10 սնթմ:

Է. ԼԻՆՁԻ ՕՐԷՆՔԸ ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ.
(Սպառած)

Ը. ԹԻՐԻՔԻԱԻ ՀԱՅԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱ-
ՑԻՆԵՐ (Թուրքիայի Հայերին և իրենց
դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական

և ցեղաբանական ամփոփ և հետա-
քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա-
րունակէ. Թուրքահայաստանի մէջ բը-
նակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների
թուին բաղդատական մէկ ցուցակն
ալ կցուած է տեղեկութիւն վերջը): Դին
50 սնթմ (35 սնթմ):

Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի
Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բողոք-
չին սպառած և միեւնոյն ժամանակ
շտաբերի հետաքրքրութեան առարկայ
դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.
Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ւած են Յուլարարի մէջ որ ութածալ
գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ):
(1 ֆրանք.) 1 ֆր. 40 սնթմ:

Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլղարի մէջ Թուրքերի
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց
կուտայ թէ Պուլղարներն ինչպիսի մի-
ջոցների դիմած են իրենց վրէժ լու-
ծելու համար): (15 սնթմ) 20 սնթմ.
ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՅՐԱՐԻՍ (Թունաստանի մէջ
Թուրքերի արած բարբարոսութիւն-
ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Թուններն
ի՞նչպիսի միջոցների դիմած են իրենց
վրէժ լուծելու համար), (0,15սնթմ)
20 սնթմ:

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերին վրայ մասնաւոր դեղ
կը լինի Պարսկաստանի Հայերին հա-
մար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ
նշանակուած գիներով:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒԱԾ
ՄԻ ԻՐԱՆԻՆ ՎԷՊ)

ՊՐԵՑ ԱՊԼԱՐՈՒՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր ապական-
ուած վարքուբարքով որչափ չարիք-
ների պատճառ դարձած է և վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
սպաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ: Դին 1 ֆրանք, (75 սնթմ):

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐԲԵՐ

Հետեւեալ գիրքերը կարելի է ըս-
տանալ Արմենիայի խմբագրատունէն
իրենց առջեւ նշանակուած գիներով
որոնց մէջ հաշուուած է և զրկելու
փոստի ծախքը:

Ալէքսանդր Ծատուրեան, Բա-
նաստեղծութիւններ. Մոսկուա 1891.
(Ընտիր թղթի վրայ մաքուր տպագ-
րութեամբ կը պարունակէ հեղինակին
102 հատ բանաստեղծութիւնները:
Երես 174): Դին 1 ֆր. 75 ս.

Հայկակ Լիկնեան, Կսկանք,
Տետր Ա. Ն. Երոք. 1890 (Հեղինա-
կին ընտիր մէկ բանաստեղծութիւնն
է այս արձակ գրուած): 30 սնթմ.

Հ. Կղեմէս Վ. Սիպիլեան, Դասա-
նորոշիւն Ռուսիկեան դրամոց (Մէկ
լուսանկարատիպ պատկերով, վեց
վիմատիպ տախտակօք — 79 պատկեր
—, և 53 պատկերօք ի բնագրին, ու
րոյ մէջ կան բազմաթիւ չհրատարա-
կայներ: Մեծ 8⁰ Երես Ժ. 2+88+32).
Վիէննա 1892: Դին 7 ֆրանք:

(Ցանկացողին ձրիապէս կը զրկուի
յառաջաբանն ու ներածութիւնը):

Die ARMENISCHE KIRCHE in
ihren Beziehungen zur byzantinischen
(vom IV. bis zum XII. Jahrhundert).
Von Dr. Arsak Ter-Mikelian. Leip-
zig. Gustav Fock. 1892. Դին 3 ֆր.

ԲԱՅՅԻ — Վեպիկներ և պատկեր-
ներ (Տպուած և անտիպ աշխատու-
թիւններէ): Հատոր Ա. Դին 7 ֆր.

ԺՕՐԺ ՍԱՆ — Գարիբալդիի կեն-
սագրութիւնը 35 սնթմ:

ԵՐԶԵԿԵԱՆՑ — Ազգային երգա-
րան ձայնագրեալ (Հայկական ձայնա-
նշերով) 2 ֆր. 80 սնթմ:

Խօսք վասն Հայրենասիրութեան
Բ տպագրութիւն 60 սնթմ:

ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ, Մեծն Ներսէս և
Հայաստանի վրայ ունեցած ազդե-
ցութիւնը 1 ֆր. 10 սնթմ:

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐԲ ԵՒ ՊՍԿԵՐ

Հ. Յ. Վ. Խաւկերտեց. Կրթարան
անդրկական լեզուի (Անգլիերէն լեզուն
գիրքին և գործնական ոճով սովորեցու-
նող քերականութիւն մ'է հրահանգ-
ներով մէկտեղ): Ա հատորը կը բաղ-
կանայ 256 երես և Բ հատորը 216
երես. վերջն ալ յաւելուած մը կայ
50 երես բաղկացած որ հայերէն հը-
րահանգների անգլիերէն թարգմա-
նութիւնն է: Երկու հատորը միասին
5 ֆր.: (1 տուր ամբիկեան):

Նշանակք Հայաստանեայց. Մայր
Հայաստանի պատկերը՝ Հայոց 4 թա-
ղաւորութիւնների նշանակներով
մէկտեղ փայլուն թղթի վրայ և կանաչ
կապոյտ և գեղին գոյներով ներկուած
1 ֆրանք:

Ասոցմէ դատ, Արմենիայի խմբագ-
րատան մէջ ծախու կը գտնուին նաեւ.
Հ. Ալիշանի, Հ. Ինճիեանի, Հ. Գարե-
գին Զարհանէեանի, Բաքիի, Մե-
րենցի հրատարակուած բոլոր գիրքերն,
ինչպէս և ուրիշ օգտակար գիրքեր և
քարտէզներ Հայաստանի հայերէն կամ
լատինական տառերով և զանազան
գիներով և ին. և ին.:

Գրավաճառանցի մանրամասն ցու-
ցակը որ 90 երեսներէ կը բաղկանայ,
ցանկացողներին կը զրկուի ձրիապէս:

ՏՆՕՐԷՆ — ԻՄՐԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant: FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԷԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, et Papeterie
Allées de Meilhan, 44: